

Kvartsextakordy

Kvartsextakord je druhým (posledním) obratem kvintakordu. Basovým – tedy nejnižším zapsaným – tónem je kvinta původního kvintakordu, takový obrat zní harmonicky labilně (= člověk má při poslechu pocit nejistoty, jako by mělo co nejdřív následovat něco „stabilnějšího“). Z tohoto důvodu se kvartsextakordy nepoužívají libovolně, ale vždy nějakým způsobem souvisí s

akordem předcházejícím

akordem následujícím

akordem předcházejícím a zároveň následujícím

Že máte použít kvartsextakord poznáte tak, že pod zadanou notou v basu budou napsány číslice
6
4

Volba číslic není náhodná, ověřte si, že znějící akord bude složen z tónů, které jsou od basové noty vzdáleny o kvartu (4) a sextu (6). U kvartsextakordů **zásadně** zdvojujeme basový tón.

Existují čtyři druhy kvartsextakordů, resp. čtyři způsoby používání:

a) Následný

b) Střídavý

c) Průtažný

d) Průchodný

Funkční označení kvartsextakordy přebírají od akordů, na kterých jsou závislé. Jedinou výjimkou je 4/6 průchodný.

4/6 následný

Def.: **Následuje** po kvintakordu nebo sextakordu „těže funkce“ (=složeného ze stejných tónů)

Zazní např. kvintakord C dur a po něm **následuje** opět trojzvuk C dur, ale v basu má tón g – tedy jedná se o kvartsextakord, zazní např. sextakord C dur (v basu má tón e) a po něm **následuje** opět trojzvuk C dur, ale v basu má tón g – tedy jedná se opět o kvartsextakord¹.

Takovýto 4/6 je tedy „závislý“ na předcházejícím akordu (kvintakordu nebo sextakordu složeného ze stejných tónů) a od něj přebírá funkční značku. Nemá s tím nejmenší problém, protože se skládá ze stejných tónů... 😊

4/6 střídavý

Def.: **Následuje** po kvintakordu, s nímž má stejný basový tón a do tohoto kvintakordu se zpět rozvádí.

Zazní např. kvintakord C dur (c-e-g, v basu má c), basový tón c zůstane ležet a tóny e (vzdálený o tercii od basového c) a g (vzdálený o kvintu od basového c) se posunou na f (vzdálený o

¹ Jedná se o naprosto primitivní princip, který mi u zkoušky drtivá většina lidí neumí vysvětlit. Už skoro 20 let přemýšlím o tom, jak je to možné. Pokud někoho něco napadá, dejte vědět.

kvartu od basového c) a **a** (vzdálený o sextu od basového c) – v tuto chvíli zní onen kvartsextakord, který nechápeme jako samostatný akord (F dur), ale jako epizodní změnu předcházejícího akordu. Tóny **f** a **a** se pak vracejí zpět na **e** a **g**, bas je stále tón c.

Zkráceně: c-e-g – c-f-a – c-e-g

Použití vyplyne z nápadného číslování basu:

5 6 5

3 4 3

Označení 3/5 se pro kvintakord běžně nepoužívá, ale zde je použito z toho důvodu, aby bylo vidět, že kvinta kvintakordu postupuje na sextu kvartsextakordu a vrací se zpět na kvintu téhož kvintakordu, který byl na začátku (5 6 5) a že tercie kvintakordu postupuje na kvartu kvartsextakordu a vrací se zpět na tercii téhož kvintakordu, který zněl na začátku (3 4 3) – čteno horizontálně.

Kvintakord C dur se **vystřídá** s kvartsextakordem F dur a ten se vrací zpět na kvintakord C dur, bas celou dobu leží na tónu c. Tento druh kvartsextakordu je tedy díky společnému, stále ležícímu basu závislý na předcházejícím i následujícím kvintakordu a od nich přebírá značku, což se v praxi projevuje tak, že se pod něj žádná značka nepíše.

4/6 průtažný

Def.: Kvartsextakord zazní nad basovým tónem, který má společný s následujícím kvintakordem, do kterého se rozvede.

Zjednodušeně řečeno je průtažný kvartsextakord shodný s druhou a třetí třetinou kvartsextakordu střídavého. Zazní např. kvartsextakord C dur, tedy akord složený z tónů c-e-g, který má v basu tón g. Basový tón g zůstane ležet, tón c (vzdálený o kvartu od basového g) klesne o sekundu na tón h, tón e (vzdálený o sextu od basového g) klesne o sekundu na tón d. Po kvartsextakordu g-c-e tedy následuje kvintakord g-h-d². Tato dvojice má funkční označení odpovídající kvintakordu g-h-d, v tónině C dur tedy „D“, a to přesto, že první akord z uvedené dvojice je složen z tónů odpovídajících T.

Použití vyplyne z nápadného číslování basu:

6 5 srovnej s **5 6 5** u kvartsextakordu střídavého

4 3 **3 4 3**

Tento druh kvartsextakordu je tedy závislý na následujícím kvintakordu, s nímž má společný basový tón.

4/6 průchodný

Def.: Kvartsextakord je postaven na basovém tónu, který leží někde uvnitř stoupající nebo klesající sekundové řady tónů.

Jedná se o nejsamostatnější druh kvartsextakordu, který má dokonce jako jediný svou vlastní funkční značku, která odpovídá jeho složení. Není tedy přímo závislý na předchozím nebo

² Zdvojený basový tón g v některém z horních tří hlasů zůstává ležet a u kvintakordu g-h-d se stává zdvojeným basovým tónem.

následujícím akordu, ale pouze na poloze basových tónů těchto akordů – bas předcházejícího akordu musí být o sekundu níž a bas následujícího akordu o sekundu výš než bas kvartsextakordu, nebo naopak: bas předcházejícího akordu musí být o sekundu výš a bas následujícího akordu o sekundu níž než bas kvartsextakordu.

Uveďme příklad, co znamená hrůzu vzbuzující vyjádření „někde uvnitř stoupající nebo klesající sekundové řady tónů“:

U následujících řad basových tónů budou červeně zvýrazněny tóny, které leží „někde uvnitř stoupající nebo klesající sekundové řady tónů“, tedy tóny, na kterých by mohl být použit kvartsextakord průchodný.

c-**d-e-f**-g-**f-e-d**-c

c-e-**f**-g-f-c-**d-e**-f-a-**g**-f-d-g-a-g-e-**d**-c³

D.ú.: VIII – 24/1

IX – 24/2

X – 24/3, (vše na str. 34)

³ Doporučuji zapsat si uvedené řady do not a bude hned jasnější, co znamená „někde uvnitř stoupající nebo klesající sekundové řady tónů“.